

โครงการส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

๑. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาหมอกควันและมลพิษทางอากาศอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานครกับปริมณฑล สาเหตุสำคัญมาจากการเผาในที่โล่ง ทั้งในพื้นที่ป่าและพื้นที่การเกษตร ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน เศรษฐกิจ ของประเทศ และสิ่งแวดล้อมโดยรวม อีกทั้งยังส่งผลโดยตรงต่อการทำการเกษตร ทำให้ดินเสื่อมโทรม ขาดความอุดมสมบูรณ์ ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และผลผลิตลดลง รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลักในการควบคุมการเผา ในพื้นที่การเกษตร และมอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการส่งเสริม "การหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร" เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกแก่เกษตรกรให้ตระหนักถึงผลกระทบจากการเผา พร้อมส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรในการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

ประเทศไทยมีพื้นที่เกษตรกรรมประมาณ ๑๕๓.๑๘ ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๙.๗๗ ของพื้นที่ประเทศ เกษตรกรกว่า ๕.๘ ล้านครัวเรือน ผลิตพืชมากกว่า ๒๐๐ ชนิด ทำให้เกิดวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรประมาณ ๘๐ ล้านตันต่อปี คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจกว่า ๑ แสนล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ,๒๕๖๕) อย่างไรก็ตาม เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้และระบบบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้อย่างเป็นระบบ ทำให้มีการเผาทำลายวัสดุเหล่านี้โดยไม่เกิดประโยชน์ ทั้งที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การไถกลบเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน การผลิตปุ๋ยหมัก วัสดุปลูก เชื้อเพลิงชีวมวล หรือการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าเพิ่มได้ การส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนแนวคิดจาก "No Burn" ไปสู่ "Green Gain" โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มรายได้ และสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนในระดับชุมชน อีกทั้งยังลดการปล่อยฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM๒.๕ และก๊าซเรือนกระจกจากการเผาในพื้นที่เกษตร ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้าน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG(Bio-Circular-Green Economy) และเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ข้อที่ ๒ "ขจัดความยากจน" ข้อที่ ๑๒ "การบริโภคและการผลิตอย่างยั่งยืน" และข้อที่ ๑๓ "การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ"

สำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรีในฐานะหน่วยงานหลักด้านการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร มีภารกิจสำคัญในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ด้านการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงมีความจำเป็นต้องดำเนิน โครงการส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกษตรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร ส่งเสริมการบริหารจัดการพื้นที่การเกษตร และสร้างรายได้จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้กับชุมชนไทยสู่ระบบเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืน

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ลดการเผาในพื้นที่การเกษตร
- ๒.๒ เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและชุมชนในการบริหารจัดการพื้นที่และแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร
- ๒.๓ เพื่อส่งเสริมการปลูกพืชใช้น้ำน้อย เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและลดความเสี่ยงจากภัยแล้ง
- ๒.๔ เพื่อสร้างรายได้และมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

๓. เป้าหมาย

- ๓.๑ พื้นที่แปลงเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมปลูกพืชใช้น้ำน้อยของเกษตรกรอำเภอเมืองสระบุรี จำนวน ๑๓ ราย พื้นที่ ๑๓ ไร่

๔. สถานที่ดำเนินการ

พื้นที่ตำบลหนองปลาไหล กุดนกกเปล้า ตลิ่งชัน และหนองโน จำนวน ๑๓ ราย พื้นที่ ๑๓ ไร่ ได้แก่

ตำบลหนองปลาไหล จำนวน ๕ ราย พื้นที่ ๕ ไร่

ตำบลกุดนกกเปล้า จำนวน ๓ ราย พื้นที่ ๓ ไร่

ตำบลตลิ่งชัน จำนวน ๓ ราย พื้นที่ ๓ ไร่

ตำบลหนองโน จำนวน ๒ ราย พื้นที่ ๒ ไร่

๕. กิจกรรม

- ๕.๑ ส่งเสริมการจัดทำแปลงขยายผลการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - ๕.๑.๑ แปลงเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
 - ๕.๑.๒ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ สรุป และรายงานผลการจัดทำแปลงขยายผลการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ๕.๒ บริหารจัดการโครงการ
 - ๕.๒.๑ ประชุม ติดตาม นิเทศ สรุป ประเมินผล จัดทำรายงานและให้คำแนะนำ
 - ๕.๒.๒ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามมาตรการหมอกควัน ไฟป่าและฝุ่นละออง

๖. วิธีการดำเนินงาน

- ๖.๑ ส่งเสริมการจัดทำแปลงขยายผลการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - ๖.๑.๑ แปลงเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมปลูกพืชใช้น้ำน้อย
- สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสระบุรี เป้าหมายเกษตรกร จำนวน ๑๓ ราย พื้นที่ ๑๓ ไร่
- ๑) สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการคัดเลือกเกษตรกร และพื้นที่จัดทำแปลงเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมปลูกพืชใช้น้ำน้อย โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้
 - (๑) เป็นพื้นที่ทำนา
 - (๒) เป็นเกษตรกรทำการเกษตรโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่เผา ใช้น้ำเคมีสารเคมีอย่างเหมาะสม เป็นต้น และขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร
 - (๓) เกษตรกรต้องไม่เป็นผู้มีรายชื่อเผาในพื้นที่เกษตรกรรมของตนเอง
 - (๔) เกษตรกรที่บริหารจัดการพื้นที่ด้วยการปลูกพืชใช้น้ำน้อยอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ หรือมีความต้องการเปลี่ยนมาปลูกพืชใช้น้ำน้อย
 - (๕) ควรมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ หรือมีระบบการให้น้ำที่เหมาะสมเพียงพอสำหรับการเพาะปลูกพืชใช้น้ำน้อยตลอดฤดูกาลผลิต
 - (๖) เกษตรกรมีองค์ความรู้ สามารถเป็นวิทยากร หรือขยายผลความสำเร็จ

ต่อไปยังเกษตรกรรายอื่นในพื้นที่ใกล้เคียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้แอปพลิเคชันเพื่อการเกษตร
สำหรับให้คำแนะนำการใช้ปุ๋ยที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช ติดตามสถานการณ์ภัยแล้ง การคาดการณ์
สภาพอากาศ การเก็บตัวอย่างดิน ตรวจวิเคราะห์ดินแบบง่าย ใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน และรู้ปริมาณการ
ใช้น้ำของพืชในแปลง เลือกใช้วิธีการให้น้ำพืชที่เหมาะสมได้ อย่างน้อยคนละ ๑ เรื่อง

(๗) เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียน/ปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรปลูกพืชใช้น้ำน้อยตาม
พื้นที่เพาะปลูกจริง ภายในวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๔

๒) ดำเนินการจัดเวทีเรียนรู้การจัดการจัดทำแปลงเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรที่เป็น
มิตรกับสิ่งแวดล้อมปลูกพืชใช้น้ำน้อย และดำเนินการจัดทำแปลงเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรที่เป็น
มิตรกับสิ่งแวดล้อมปลูกพืชใช้น้ำน้อย ดังนี้

(๑) จัดเวทีเรียนรู้การจัดการจัดทำแปลงเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรที่เป็นมิตร
กับสิ่งแวดล้อมปลูกพืชใช้น้ำน้อย เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เกษตรกรเห็นถึงความสำคัญของการทำเกษตร
ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการพื้นที่ด้วยการปลูกพืชใช้น้ำน้อย ใช้น้ำในการทำเกษตร
อย่างมีประสิทธิภาพ บรรเทาความเสียหายในสถานการณ์ภัยแล้ง ตลอดจนทำการเกษตรคาร์บอนต่ำ

(๒) สำนักงานเกษตรอำเภอ สนับสนุนปัจจัยการผลิตแปลงเรียนรู้การบริหารจัดการ
พื้นที่การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมปลูกพืชใช้น้ำน้อย บนพื้นที่อย่างน้อย ๑ ไร่

(๓) เกษตรกรสามารถรวมกลุ่มโดยให้มีพื้นที่ (๑ ไร่) ในการจัดทำแปลงเรียนรู้เท่ากับ
หรือมากกว่าจำนวนเกษตรกร

(๔) ส่งเสริมการเรียนรู้จากจุดทำแปลงเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตร
ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมปลูกพืชใช้น้ำน้อยในฤดูนาปรัง เพื่อใช้เป็นจุดเรียนรู้และศึกษาดูงานแก่เกษตรกรที่
สนใจ

(๕) วิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนการผลิต ผลผลิต รายได้ ของข้าวนาปี ข้าวนาปรัง
และพืชใช้น้ำน้อย

**๖.๑.๒ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ สรุป และรายงานผลการจัดทำแปลงขยายผลการทำเกษตรที่
เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม**

สำนักงานเกษตรอำเภอ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ สรุป และรายงานผลการจัดทำแปลงขยายผล
การทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลการปล่อยก๊าซเรือนกระจก พร้อมทั้งสรุปผล
การดำเนินงานและรายงานให้สำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรีทราบ และรายงานกรมส่งเสริมการเกษตรทราบ
ต่อไป

๖.๒ บริหารจัดการโครงการ

๖.๒.๑ ประชุม ติดตาม นิเทศ สรุป ประเมินผล และจัดทำรายงานและให้คำแนะนำ

สำนักงานเกษตรอำเภอ ดำเนินการติดตามการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการส่งเสริม
การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ เช่น ลดการเผา รายได้ต่อ
ครัวเรือน จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ผลิตและจำหน่าย ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ลดฝุ่น/ลดก๊าซเรือนกระจก)

๖.๒.๒ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามมาตรการหมอกควัน ไฟป่าและฝุ่นละออง

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามมาตรการหมอกควัน ไฟป่าและฝุ่นละอองในการ
ปฏิบัติการเฝ้าระวังการเผาในพื้นที่เกษตร ของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร ให้สอดคล้องกับจำนวนคน
พื้นที่ และ ข้อมูล Hotspot เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร
ระดับพื้นที่และให้ชุดปฏิบัติการฯ จัดทำแผนการดำเนินงาน ประเมินความเสี่ยง เฝ้าระวัง เผชิญเหตุ เยี่ยมเยียน
ป้องกัน การเผาในพื้นที่การเกษตร

๗. ระยะเวลาดำเนินงานและแผนปฏิบัติงาน

เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๘ – กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

กิจกรรม/ขั้นตอน	แผนปฏิบัติงาน											
	ปี ๒๕๖๘			ปี ๒๕๖๙								
	ต.ค. ๖๘	พ.ย. ๖๘	ธ.ค. ๖๘	ม.ค. ๖๙	ก.พ. ๖๙	มี.ค. ๖๙	เม.ย. ๖๙	พ.ค. ๖๙	มิ.ย. ๖๙	ก.ค. ๖๙	ส.ค. ๖๙	ก.ย. ๖๙
๑. ส่งเสริมการจัดทำแปลงทดสอบการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม												
๑.๑ แปลงเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมปลูกพืชใช้น้ำน้อย												
๒. บริหารจัดการโครงการ												
๒.๑ ประชุม ติดตาม นิเทศ สรุประเมินผล จัดทำรายงานและให้คำแนะนำ (จังหวัด/อำเภอ)												
๒.๒ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามมาตรการหมอกควัน ไฟป่าและฝุ่นละออง												

๘. งบประมาณ

แผนงานยุทธศาสตร์จัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม โครงการส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๐๗๐๑๑ ๕๒๒๐๑ ๒๐๐๒๐ ๐๐๐๐๐) กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๐๗๐๑๑ ๖๙๗๖ ๘๖๔๐ ๐๐๐๐) ส่งเสริมการจัดทำแปลงขยายผลการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมปลูกพืชใช้น้ำน้อย มีรายละเอียดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน คือ

- ค่าสนับสนุนปัจจัยการผลิตในการจัดทำแปลง จำนวน ๑๓ ราย รวมเป็นเงิน ๑๓,๐๐๐ บาท

บริหารจัดการโครงการ

- ประชุม ติดตาม นิเทศ สรุประเมินผล จัดทำรายงานและให้คำแนะนำ เป็นเงิน ๕๐๐ บาท

- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามมาตรการหมอกควัน ไฟป่าและฝุ่นละออง เป็นเงิน ๑,๑๐๐ บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑๔,๖๐๐ บาท

๙. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

๙.๑ ผลผลิต

๑.) แปลงเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมปลูกพืชใช้น้ำน้อย จำนวน ๑๓ ไร่

๒.) เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ จำนวน ๑๓ ราย

๓.) ลดการเผาในพื้นที่การเกษตร

๔.) เกิดรายได้จากการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

๙.๒ ผลลัพธ์

๑.) ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการสร้างรายได้จากเกษตรกรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ร้อยละ ๖๐

๒.) เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถบริหารจัดการพื้นที่ปลูกพืชใช้น้ำน้อยได้

๓.) ร้อยละ ๑๐ ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการสร้างรายได้จากวัสดุเหลือใช้

ทางการเกษตร

๙.๓ ตัวชี้วัด

เชิงปริมาณ

๑. เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ จำนวน ๑๓ ราย

๒. เกษตรกร ทำแปลงเรียนรู้ปลูกพืชใช้น้ำน้อย จำนวน ๑๓ ไร่

๓. ลดการเผาในพื้นที่การเกษตร

เชิงคุณภาพ

ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการสร้างรายได้จากเกษตรกรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ร้อยละ ๖๐

๑๐. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

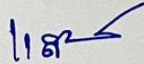
เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการสร้างรายได้จากเกษตรกรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๑๑. การติดตามและประเมินผลโครงการ

๑๑.๑ เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ จำนวน ๑๓ ราย

๑๑.๒ ลดการเผาในพื้นที่การเกษตร

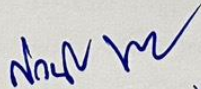
๑๐. ผู้เสนอโครงการ

(นางแสงจันทร์ ลาสุติ)

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

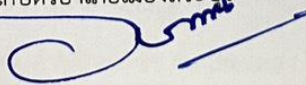
๑๑. ผู้เห็นชอบโครงการ

(นางสุนิษฐ์ พรหมโชติ)

เกษตรอำเภอเมืองสระบุรี

๑๒. ผู้อนุมัติโครงการ

(นายอรรถกรณ์ จิตถวิล)

นายอำเภอเมืองสระบุรีปฏิบัติราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี